

Lembitu

ja

Madisepäeva lahing

Näitus 2. saalis

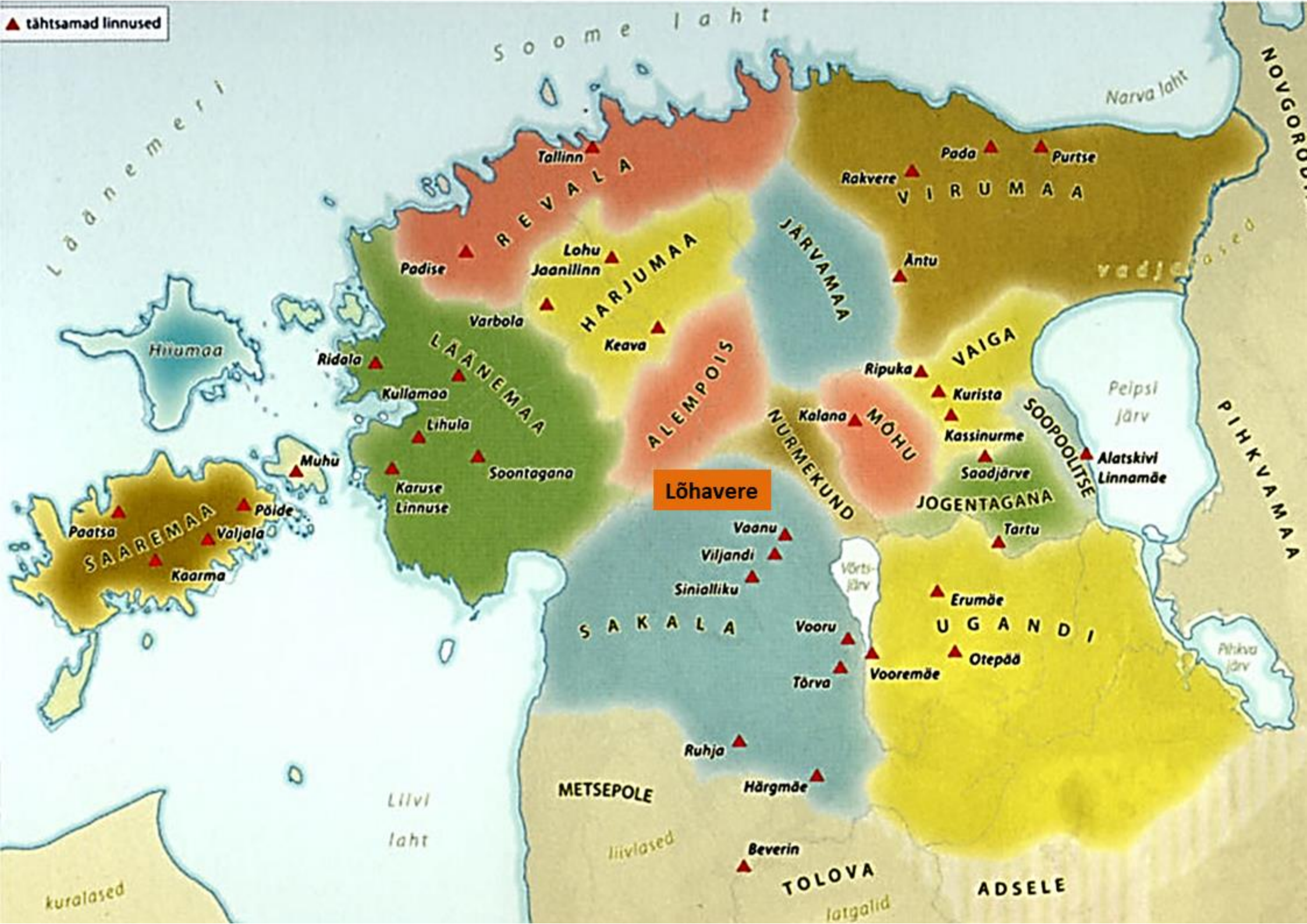
Muinasajal puudus eestlastel tsentraliseeritud keskväim. 45 muinaskihelkonnas elas hinnanguliselt 150 000 - 250 000 inimest. Suur osa kihelkondi oli koondunud maakondadeks, osa aga säilinud eraldiseisvate väikemaakondadena. Olid juba olemas reaalsed riigi kujunemise alged.

Meie majandusliku ning loomuliku arengu ja riigi moodustamise katkestas Baltimaade rahvaste alistamiseks 12. sajandi lõpul alustatud üleeuroopaline ristisõda. 1208. aastal alustasid Riia piiskop ja Mõõgavendade ordu Eesti alistamist. 1219. aastal sekkus aktiivsemalt Liivimaa saatusesse ka Taani kuningas. Sõda kestis vaheaegadega üle 30 aasta. Tõsi, see puudutas maa erinevaid osi erinevalt. Põhiline sõjategevus hargnes Lõuna-Eestis, seevastu Loode-Eestisse ulatusid sõjakäigud harva. Eesti maakondade alistamine viidi lõpule 1227. aastal, kui vallutati Saaremaa. Alistumise tingimused olid Eesti eri paikkondades erinevad. Lõuna-Eestis oli ühemõtteliselt tegu sõjalise vallutusega ja kohalik eliit kas hukkus või kaotas oma positsioonid. Põhja- ja Lääne-Eestis säilitasid aga vallutuseelsed ülikud madalamal tasemel oma võimu ja väiksem osa neist sulandus edaspidi kokku saksa aadliga. Eesti põliselanikkonna enamuse jaoks tähendas alistumine 13. sajandil ka kõige leebemate tingimuste puhul võimuhierarhia muutust, seniste juhtide võimupiiride ahendamist ja maksukoormuse olulist tõusu.

Henriku Liivimaa kroonika nimetab väga väheseid eestlaste juhte nimepidi ja vaid ühte neist korduvalt. See oli Lõhavere isand **Lembitu**, kes kerkib Sakala eestlaste juhina esile 1211. aastal. Tema juhtis sakalaste sõjaretke Põhja-Läti ja Pihkvasse. Kui riialased vallutasid 1215. aastal Lõhavere, pidi Lembitu tunnistama lüüasaamist; ta viidi vangina kaasa, kuid vahetati peatselt pantvangide vastu välja. 1217. aastal hakkas Lembitu korraldama mitme Eesti maakonna ühist sõjakäiku Riia sakslaste vastu. Selles osalesid sakalased, ridalased, järvalased, revalased, harjulased ja virulased. Oma abiväge olid lubanud saata Novgorodi ja Pihkva vürstid. Kui plaan teatavaks sai, tungisid riialased ise esimesena Ugandisse, enne vene väe saabumist. Madisepäeval, 21. septembril Viljandist põhja pool toimunud ohvriterohkes lahingus langesid nii Lembitu kui ka liivlaste vanem Kaupo. Sakslaste leer võitis lahingu, Lembitu pea viidi võidu märgina Riiga.

▲ tähtsamad linnused

*Ja eestlased said rõõmsaks ning
saatsid sõna üle kogu Eestimaa ja
kogusid sõjabäe, väga suure ning tugeva.
Nad asusid Sakalas Põlva jõe äärde.
Nende juht ning vanem Lembitu kutsus
kokku kõik mehed kõigist maakondadest.
Ja tulid nende juurde niihästi läänemaalased
kui ka harjulased, nii virulased kui
ka revalased, järvalased ja sakalased.
Neid oli kuus tuhat...*

Läti Henriku kroonika

Verine taplus kestis kaua aega vahelduva eduga, kuid siis õnnestus rüütlitel eestlaste rinde keskosas läbi murda. Eestlased püüdsid oma vägesid ümber paigutada, aga edutult. Sellises keerulises olukorras tabas eestlasi raske kaotus - mitme teise Sakala vanema hulgas langes ka Lembitu. Vastaspool saavutas ülekaalu, ehkki kandis samuti suuri kaotusi: teiste hulgas langes liivlaste „kuningas” Kaupo. Eestlased hakkasid taanduma ümberkaudsetesse metsadesse ja soodesse. Muistse vabadusvõitluse suurim lahing lõppes kaotusega.

Eestlaste malev,
umbes 6000 meest,
sai sakslaste,
liivlaste ja latgalite
3000-liselt väelt lüüa.
Langes 1000-1400
eestlast.

Lembitu surmamise
kohta on veel teada,
et Läti sõjasulane
Veiko tappis ta selja
tagant tapriga.

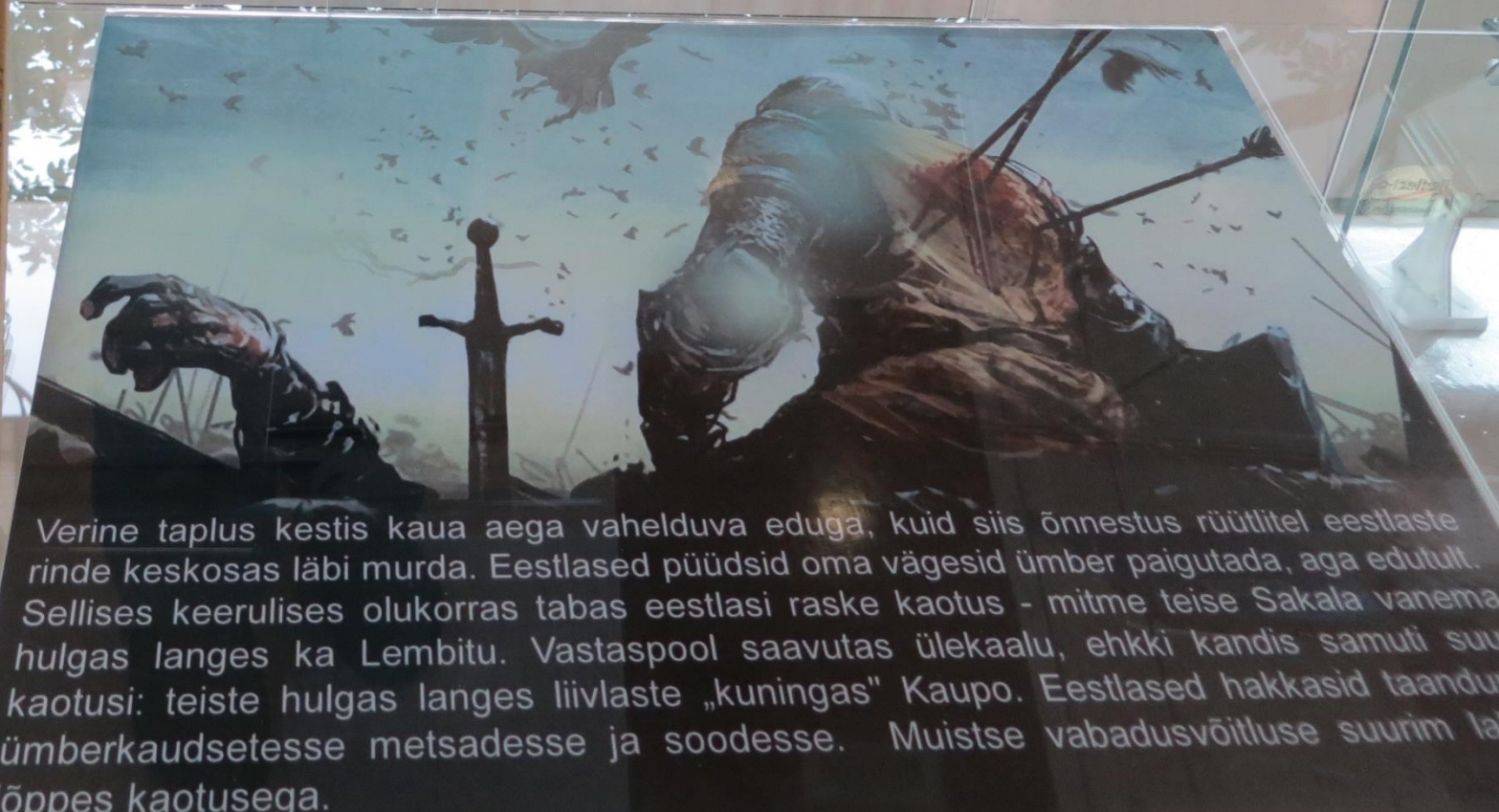
Madisepäeva lahingu kaotus määras eestlaste saatuse järgnevaks seitsmeks sajandiks.

Vabaduse kaitseks peetud ebavõrdse võitluse rohketes lahingutes langesid paljud meie esiisad. Eesti kaotas kahekümne aastaga suure osa oma elanikkonnast ning XIII sajandi alguseks naabritega võrreldes silmapaistvaks kujunenud rahvastiku kasvu- ja arengupotentsiaali. Nüüd vaba rahvana me teame, et meie muistsete pealikute ja sõdalaste tihti lootusetuna paistnud võitlused ei olnud asjatud. Nad pärandasid järeltulevatele põlvedele kindla tahte elada vabalt omal maal ning võidelda ja vajaduse korral ka surra vabaduse eest.

See hoiak on kandunud kalli pärandina läbi aastasadade tänapäeva. See on aidanud eestlastel võita XX sajandi vabadussõja, üle elada okupatsiooniajad ning luua ja hoida oma kultuuri.

Verine taplus kestis kaua aega vahelduva eduga, kuid siis õnnestus rüütlitel eestlaste rinde keskosas läbi murda. Eestlased püüdsid oma vägesid ümber paigutada, aga edutult. Sellises keerulises olukorras tabas eestlasi raske kaotus - mitme teise Sakala vanema hulgas langes ka Lembitu. Vastaspool saavutas ülekaalu, ehkki kandis samuti suurt kaotusi: teiste hulgas langes liivlaste „kuningas” Kaupo. Eestlased hakkasid taanduma ümberkaudsetesse metsadesse ja soodesse. Muistse vabadusvõitluse suurim lõppes kaotusega.

henriku Liivimaa kroonika

*Ja eestlased said rõõmsaks ning
saatsid sõna üle kogu Eestimaa ja
kogusid sõjaväe, väga suure ning tugeva.
Nad asusid Sakalas Põlva jõe äärde.
Nende juht ning vanem Lembitu kutsus
kokku kõik mehed kõigist maakondadest.
Ja tulid nende juurde niihästi läänemaalased
kui ka harjulased, nii birulased kui
ka revalased, järvalased ja sakalased.
Neid oli kuus tuhat...*

Läti Henriku kroonika

Henriku Liivimaa kroonika
eestlaste juhte nimepidi ja
See oli Lohavere isand L
eestlaste juhina esile
sakalaste sõjaretke Põl
Kõiged need vallutati